

Det kgl. Barne-, likestillings-
og inkluderingsdepartement

Vår dato 14.10.2014
Deres dato 30.06.2014
Vår referanse KJH/6432
Deres referanse 13/4773

Hørings svar – Ny, utvidet unntaksordning for fedrekvoten og mødrekvoten i foreldrepengeordningen

Det vises til høringsnotat av 30. juni 2014 med frist for hørings svar 15. oktober 2014. Nedenfor følger Næringslivets Hovedorganisasjons (NHO) hørings svar.

I høringen foreslår departementet en tillitsbasert unntaksordning i foreldrepengeordningen. Mødre og fedre skal gjennom en egenerklæring kunne overføre sin kvote til den andre forelderens, gitt at de møter visse kriterier:

- i) Arbeidsledighet
- ii) Arbeidsopphold i utlandet
- iii) Selvstendig næringsvirksomhet
- iv) Den andre forelderens arbeidssituasjon
- v) Gjennomføring av straff mv.

NHO stiller seg negativ til regjeringens forslag. Vi mener at en utvidet unntaksordning vil uthule ordningen med en øremerket fedrekvote og svekke kvinners stilling på arbeidsmarkedet. NHO anmoder derfor regjeringen om å trekke forslaget.

Under utdyper vi bakgrunnen for vårt syn, og knytter noen kommentarer til regjeringens to alternative modeller for administrativ ordning. Vi fremmer også en egen, alternativ modell som innebærer en forkortelse av foreldrepermisjonens totale lengde. Dette siste forslaget er å forstå som NHOs sekundærposisjon i denne høringen.

Bakgrunn

For NHO er det viktig at regjeringen fremmer en moderne familiepolitikk som tar vare på vår viktigste ressurs: Arbeidskraften og kompetansen til både menn og kvinner. Norsk næringsliv er helt avhengig av å ta kompetansen i hele befolkningen i bruk, skal vi klare å være konkurransedyktige fremover. Høy yrkesdeltagelse gir verdiskaping og finansierer velferd.

For våre medlemsbedrifter er det avgjørende at familiepolitikken bidrar til et arbeidsliv hvor kvinner og menn bidrar med sin kompetanse og arbeidskraft på like vilkår.

NHO er tilhenger den norske foreldrepermisjonsordningen med en lang fedrekvote. Til tross for at foreldrepermisjoner noen ganger kan oppleves som en praktisk utfordring i bedriftene, mener NHO at fedrekvoten er bra for næringslivet. Den fremmer både høy kvinnelig yrkesdeltagelse og likestilling i arbeidslivet. Flere kvinner tar lederansvar, og færre småbarnsmødre jobber deltid nå enn før. At både mødre og fedre har permisjonsfravær gir også større legitimitet for foreldrepermisjonsordningen som sådan. Fedrekvoten har hatt en positiv effekt på arbeidsmarkedet som det vil være uheldig å reversere.

Forskning viser en sterk sammenheng mellom en øremerket kvote og fars uttak av foreldrepermisjon.

- De aller fleste fedre tar ut eksakt det antallet uker som er forbeholdt dem.
- Ved hver utvidelse av fedrekvoten har fedrenes uttak av foreldrepenger økt tilsvarende.
- Det er relativt få fedre som tar lengre permisjon enn den øremerkede kvoten.

Det er bred enighet blant forskere og blant partene i arbeidslivet om at det fortsatt er behov for en øremerket kvote for fedre, dersom målet er at både mødre og fedre skal ha omsorgsansvar for barnet i første leveår. Dette tilsier at fedrekvoten bør beholdes, og ikke i realiteten gjøres frivillig.

NHOs kommentarer til regjeringens forslag om utvidet unntaksadgang

Departementet skriver i høringsnotatet at en utvidet unntaksadgang vil føre til at mødrene tar ut en større andel av foreldrepengene enn i dag. Dette innebærer både at mødre vil få lengre fravær fra arbeidsmarkedet enn i dag, og at fedre vil få mindre tid med barnet. NHO mener en slik utvikling vil være uheldig, og at den vil svekke likestillingen på arbeidsmarkedet, både på kort og på lengre sikt. Vi kan følgelig ikke støtte regjeringens forslag.

Dagens foreldrepermisjonsordning gir et relativt lite rom for unntak. Kun hvis far er for syk til å ta seg av barnet, kan fedrekvoten overføres til mor, og legeerklæring er nødvendig. NHO mener at formålet med fedrekvoten tilsier at unntaksadgangen holdes snever. Stortinget har utvidet det totale antall uker med foreldrepenger med den eksplisitte begrunnelsen å sikre far egne uker med barnet. Denne tydelige begrunnelsen bør følges opp i lovverket. Regjeringens nye forslag går på sin side for langt i retning av å åpne for at fedre kan velge vekk den øremerkede kvoten, i strid med ordningens intensjon.

Er det behov for ytterligere unntaksadganger?

NHO mener videre at hensynet til fleksibilitet for familiene er allerede tilfredsstillende ivarettatt av muligheten til gradert uttak, som ble innført i 2007. Dagens foreldrepermisjon er svært fleksibel, og den gir den enkelte familie stor valgfrihet. Man kan ta ut foreldrepermisjon helt til barnet er tre år, man kan stykke den opp, eller ta den ut gradert, som stadig flere fedre gjør.

NHO mener denne fleksibiliteten gjør det mulig for de aller fleste som ønsker det å ta ut sine øremerkede uker. Vi kan ikke se at det i høringsnotatet er godtgjort at de nye gruppene det foreslås unntak for, *ikke* skal kunne bruke gradert uttak til å løse praktiske utfordringer med å få tatt ut kvotene.

NHO er imidlertid enig i at det i de tilfeller hvor far eller mor soner en fengselsstraff, bør være mulig å overføre kvoten til den andre forelderen. Vi antar at dette vil gjelde svært få tilfeller, og at administreringen av en slik unntaksadgang ikke vil belaste trygdeforvaltningen

i nevnelig grad. En bekreftelse fra Kriminalomsorgen må i slike tilfeller legges ved en søknad om unntak.

Forslag til administrativ ordning

Departementet foreslår at den nye ordningen skal basere seg på en egenerklæring fra foreldrene, og det presenteres to alternative modeller for kontroll.

- Den ene inneholder ingen kontroll med ordningen.
- Den andre baserer seg på stikkprøver i ettertid.

NHO har innvendinger til begge de foreslåtte modellene.

I ordningen uten kontroll eller krav til dokumentasjon vil det være opp til foreldrene selv å vurdere om de oppfyller kriteriene for unntak. I praksis vil fedre med dette forslaget, uten risiko for kontroll eller sanksjoner, kunne overføre sin kvote til mor med et kryss i et skjema. Departementet skriver selv i høringsnotatet at denne ordningen bryter med vanlige prinsipper i trygdeforvaltningen. NHO frykter at denne ordningen åpner for misbruk og misforståelser, og at den representerer en vesentlig uthuling av fedrekvoten.

I den alternative ordningen foreslår regjeringen å følge opp unntaksadgangen med etterfølgende stikkprøvekontroll og dokumentasjonskrav. En slik ordning vil svært ressurskrevende for trygdeforvaltningen, og det er heller ikke en løsning NHO kan støtte. Regjeringen har en offensiv satsing på forenkling av offentlig sektor. Da vil en innføring av et stort og kostbart apparat for å administrere en unntaksordning i regelverket, være et skritt i feil retning.

Departementet påpeker i høringsnotatet selv en annen vesentlig innvending mot alternativet med stikkprøvekontroll og dokumentasjonskrav:

Det oppstår en problematisk situasjon dersom en etterfølgende kontroll avdekker at en forelder har overført sin kvote til den andre forelder uten at vilkårene for unntak var oppfylt. Dersom kvotemottakeren også har avvirket den overførte kvoten i "god tro", er det vanskelig å se for seg en adekvat reaksjonsform (Fra høringsnotatet, s.19).

NHO er enig i denne innvendingen, og mener den viser at modellen med stikkprøvekontroll og dokumentasjonskrav ikke er en god løsning.

NHOs forslag til alternativ modell

NHO mener at alle store utgiftsposter på statsbudsjettet bør ha en god samfunnsmessig begrunnelse. Vår lange og gode foreldrepermisjon koster fellesskapet 18 milliarder kroner i året. NHO mener dette kan være vel anvendte penger med dagens ordning, som både fremmer likestilling i arbeidslivet og sikrer barna verdifull egentid med far.

Siden fedrekvoten først ble innført, har foreldrepermisjonens totale lengde flere ganger blitt utvidet for å gjøre plass til de øremerkede ukene til far. I tidsrommet fra 1993 frem til i dag har foreldrepermisjonen blitt utvidet fra totalt 52 uker med 80 prosent lønnskompensasjon, til totalt 59 uker. Alle utvidelsene har vært begrunnet med å sikre flere uker til far.

Dersom regjeringen går videre med forslagene i høringsnotatet, og innfører den utvidede unntaksordningen, svekkes fedrekvoten. Da forsvinner etter vårt syn begrunnelsen for de ekstra ukene som har blitt lagt til foreldrepermisjonen for å gjøre plass til fedrekvoten, og ukene bør fjernes fra foreldrepermisjonens totale lengde.

NHO foreslår derfor sekundært at regjeringen forkorter foreldrepermisjonen med totalt syv uker, slik at den blir på totalt 52 uker med 80 prosent lønnskompensasjon. En slik reduksjon i permisjonslengden vil ha to gevinster:

- Det vil gi mødrene kortere permisjonsfravær fra arbeidslivet og styrke deres stilling i arbeidslivet.
- Midlene som frigjøres kan brukes på mer treffsikre tiltak for likestilling i arbeidslivet, for eksempel til å sikre barnehageplass til alle ettåringer, også dem som er født etter 1. september. NHO estimerer innsparingene ved 7 uker kortere foreldrepermisjon til rundt to milliarder kroner.

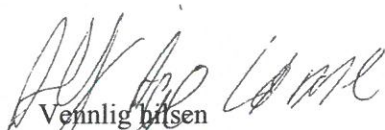
Vi vil understreke at dette forslaget er vår sekundærposisjon. Vårt primære innspill til regjeringen er vår anmodning om at forslaget som er sendt på høring trekkes, og at dagens foreldrepermisjonsordning beholdes.

Oppsummering

Hvordan vi innretter familiepolitikken har stor betydning for hvor mange som er i jobb her i landet, hvordan vi får brukt kompetansen i arbeidsmarkedet, og om likestilling mellom kvinner og menn. Vi vet at den moderne familiepolitikken som har vært ført i Norge, med storstilt utbygging av barnehager og utvidelse av både foreldrepermisjon og fedrekvote, har gitt gode resultater:

- I dag deltar tre av fire kvinner i arbeidslivet. I løpet av et par årtier har vi klatret fra under middels til toppen av internasjonale statistikker på dette området.
- Aldri før har så mange fedre tatt ut så mye pappapermisjon som nå.
- Samtidig som far har "kommet hjem", har andelen småbarnsmødre som jobber deltid blitt kraftig redusert, og andelen kvinnelige ledere går opp.
- Svært mange land i flere deler av verden misunner oss den unike kombinasjonen av høy kvinnelig sysselsetting og relativt høye barnetall.

Mot dette bakteppet ber NHO regjeringen lytte til organisasjonene i arbeidslivet og trekke forslaget om ny, utvidet unntaksordning i foreldrepermisjonsordningen.

Vennlig hilsen
NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON
Avd. Arbeidsliv

Alf Åge Lønne
Avdelingsdirektør